

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'

Συνδρομή ἑτησια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτησιαί. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδοῦ Σταδίου 32.

27 Ἀπριλίου 1886

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

(Μυθιστόρημα Ἰουλίου Βέρν καὶ Ἀνδρέου Λωρῆ)

[Μετάφρ. Α. Π. Κουρτίδου.]

[Συνέχεια· Βλ. σελ. 241]

Τὸ μέλαν ἐκείνο σημεῖον ἠύξθη ταχέως, ἔλαβε σχῆμα νεανίου φοροῦντος ἐνδύματα ἐξ ἐριούχου, σισσυρωτὸν πιλίδιον ἐπὶ κεφαλῆς καὶ φέροντος ἐπὶ τῶν ὤμων δερμάτινον σάκκον. Εἶχε τοὺς πόδας ὑποδεδεμένους διὰ χιονουπεδίων καὶ προῦχῶρει ταχέως.

Μετ' ὀλίγον οὐδεμία πλέον ὑπελείπετο ἀμφιβολία· ὁ ὁδοιπόρος εἶχε διακρίνη τοὺς πρὸ τοῦ οἰκίσκου ἀναμένοντας αὐτόν, ἐκβαλὼν δὲ τὸ πιλίδιον του, ἐκίνει αὐτὸ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του. Μετὰ δύο λεπτά ὁ Ἔρικ εὐρέθη εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς Κατρίνας, τοῦ Ὄθωνος, τῆς Βάνδας, τοῦ Ἐρσεβον, ὅστις ἐγερθεὶς τῆς ἔδρας του εἶχε προχωρήσει μέχρι τῆς φλιάς.

Ἐνηγκαλίζοντο θερμῶς, ἐθώπευον περιπαθῶς αὐτόν, ἔμμενον ἐκστατικοὶ πρὸ τῆς ὠραίας του μορφῆς. Ἡ κυρὰ Κατρίνα πρὸ πάντων δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς της. Πῶς; αὐτὸ ἦτο τὸ παιδάκι τὸ ὁποῖον εἶχε λικνίσει ἐπὶ τῶν γονάτων της... αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν παληκαράκι, τὸ τόσοχαριτωμένον καὶ τόσο τολμηρὸν συγχρόνως, ὑπὲρ τὸ ἄνω χεῖλος τοῦ ὁποίου διεγράφετο ἡδὴ χνοῦς μύστακος!... Ἦτο δυνατόν!...

Ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ἠσθάνετο εἰδός τι σεβασμοῦ πρὸς τὸ παιδίον, ὅπερ ἄλλοτε εἶχε θρέψῃ διὰ τοῦ γάλακτός της. Ἦτο υπερήφανος δι' αὐτό, ὑπερήφανος πρὸ πάντων διὰ τὰ δάκρυα τῆς εὐτυχίας, ἅτινα εἴδωλεπε ρέοντα ἐκ τῶν μυχύρων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν. Διότι καὶ ὁ Ἔρικ ἦτο ἐπίσης βαθείως συγκεινημένος.

— Μητέρα, σὺ εἶσαι! ἔλεγε. Τέλος πάντων σ' ἐπαναβλέπω καὶ σὲ κρατῶ εἰς τὴν ἀγκαλιά μου!... Αὐτὰ τὰ δύο χρόνια μοῦ ἐφάνησαν ἀτελείωτα!... Σὰς ἀποφάνη καὶ εἰς σὰς ὁ χωρισμὸς μου ὅπως εἰς ἐμὲ ὁ ἰδικός σας;

— ὦ, ναί, εἶπε σοβαρῶς ὁ Ἐρσεβον. Καμμία ἡμέρα δὲν ἐπέρασε χωρὶς νὰ κάμωμεν λόγον διὰ σέ... Τὴν νύκτα εἰς τὸ νυκτέρι, ἢ τὴν ἡμέρα εἰς τὸ τραπέζι, τὸ ὄνομά σου εἶχαμε πάντα εἰς τὸ στόμα μας!... Ἀλλὰ σὺ, παιδί μου, μήπως

μας ἐλησμόνησες ἐκεῖ πέρα μέσα εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην πόλιν;... Εἶσαι εὐχαριστημένος ὅτι ἐγύρισες νὰ ἰδῆς τὸν τόπον σου καὶ τὸ παλαιόσπιτόν μας;

— Εἶνε ἀνάγκη νὰ σὰς τὸ εἶπῶ; εἶπεν ὁ Ἔρικ ἀρχίσας πάλιν νὰ ἐναγκαλίζεται καὶ φιλῇ πάντας. Σὰς εἶχα κάθε ὥραν εἰς τὸν νοῦν μου... Ἀλλ' ὅταν πρὸ πάντων ἐφύσα δυνατὸς ἄνεμος σ' ἐτυλλογιζόμεν, πατέρα. Ποῦ νὰ εἶε αὐτὴν τὴν στιγμὴν; Ἐγύρισε ἀσφιλῶς;... ἐπρόλαβενὰ προφυλαχθῆ; ἔλεγα· τὸ βράδυ ἐπαρτηροῦσα τὸ μετεωρολογικὸν δελτίον εἰς τὴν ἐφημερίδα τοῦ ἱατροῦ διὰ νὰ μάθω ἂν ὁ καιρὸς ἦτο ὁ ἴδιος εἰς τὰ μέρη μας ὅπως εἰς τὴν Σουηδίαν. Καὶ ἐβλεπα ὅτι ἐδῶ συμβαίνουν πολὺ περισσότεραι καταιγίδες παρὰ εἰς τὴν Στοκόλμην, καταιγίδες ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν καὶ ξεσποῦν εἰς τὰ βουναῖά μας... Ἀχ! πὼς ἠθελα, εἰς τὰς στιγμὰς ἐκείνας νὰ εἶμαι μαζί σου εἰς τὴν βάρκαν, νὰ σὲ βοηθῶ νὰ κρατῆς ἀνοικτὸν τὸ πανί, νὰ νικῶ μαζί σου κάθε ἐμπόδιον!... Ὅταν πάλιν ὁ καιρὸς ἦτο καλὸς μοῦ ἐφαίνετο πῶς ἤμην φυλακισμένος εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην πόλιν ἀνάμεσα εἰς τὰ τρίπατα σπιτία! Ναί! πίστευσέ με, εἶδενὰ δὲν εἰξέυρω κ' ἐγὼ τί διὰ νὰ εἶμαι μίαν ὥραν εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ νοιώθω τὸν ἐαυτόν μου ἐλεύθερον, σὰν πρῶτα!...

Μειδίχμα ἐφώτισε τὸ ἡλιοκαὲς τοῦ ἀλιέως πρόσωπον.

— Δὲν μοῦ τὸν ἐχάλασαν τὰ βιβλία! εἶπε μετὰ βαθείας εὐαρεσκείας. Καλὴ χρονιά, παιδί μου. Ἐλα, κάθησε ἐς τὸ τραπέζι. Ἐσένα προσμέναμεν.

Ἀφ' οὗ ἐκάθησεν εἰς τὴν ἄλλοτε θέσιν του δεξιᾷ τῆς ἀγαθῆς Κατρίνας, τότε μόνον τέλος ἠδυνήθη ὁ Ἔρικ νὰ παρατηρήσῃ περὶ αὐτὸν καὶ ἐξακριβώσῃ τὰς μεταβολάς, ἃς τὰ δύο ἐκείνα ἔτη ἐπήνεγκον εἰς τὴν οἰκογένειαν του. Ὁ Ὄθων ἦτο τώρα ὑψηλὸς καὶ ῥωμαλέος νεανίσκος δεκαεξαέτης ἀλλὰ φαινόμενος ὡς εἰκοσαέτης. Ἡ Βάνδα εἶχεν ἀναπτυχθῆ παρὰ τοῦ ἔτους κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη. Τὸ περικκαλὲς πρόσωπόν της ἀπέκτησεν ἄβρ οἰστέραν ἐκφρασίν. Ἡ ὠραία ξανθὴ κόμη, ἣτις κατέπιπτεν ἐπὶ τῶν ὤμων της εἰς βαρείας πλεξιδάς, ἐτχημάτιζε περὶ τὸ μέτωπόν της

ἀργυρόχρουν νεφύδιον. Μετρίοφρων καὶ πραεῖα ὡς πάντοτε ἐφρόντιζεν ἄνευ ἐπιδείξεως νὰ μὴ λείψῃ εἰς κανένα τίποτε.

— Ἡ Βάνδα μας ἔγινε κοπελούδα, εἶπεν ἡ μήτηρ μεθ' ὑπερηφανείας. Καὶ νὰ εἰξευρες, Ἐρικ, τί φρονιμὴ τοῦ εἶνε καὶ πῶς μελετᾷ ἀφ' ὅτου ἔφυγες! Εἶνε ἡ καλλιτέρα μαθήτρια τοῦ σχολείου καὶ ὁ κύριος Μαλάριος λέγει ὅτι αὐτὴ μονάχα τὸν παρηγορεῖ ἀφ' ὅτου δὲν σ' ἔχει πλέον μαθητήν.

— Πόσον ἤθελα νὰ τὸν φιλήσω τὸν καλὸν μου τὸν Μαλάριον! ἀνέκραξεν ὁ Ἐρικ. Λοιπὸν ἡ Βάνδα μας μαθάνει πολλὰ γράμματα, αἶ; ἠρώτησε μετ' ἐνδιαφέροντος ἐν ᾧ τὸ κοράσιον ἠρῆθρία μέχρι τῆς κόμης διὰ τοὺς μητρικοὺς τούτους ἐπαίνους.

— Μαθάνει νὰ παίξῃ καὶ τὸ ὄργανον τῆς ἐκκλησίας, προσεῖπεν ἡ Κατρίνα, καὶ ὁ κύριος Μαλάριος λέγει ὅτι ἔχει τὴν καλλιτέραν φωνὴν ἀπὸ ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ χοροῦ.

— Δὲν μοῦ λέτε λοιπὸν ὅτι ἦλθα κ' εὗρηκα μίαν δεσποινίδα ὅπως πρέπει! εἶπεν ὁ Ἐρικ γελοῦν ὅπως διασκεδάσῃ τὴν ἀμνηχανίαν τῆς ἀδελφῆς του. Ἐνοῶ ὅμως νὰ μᾶς δεῖξῃ ἀπὸ αὐριον ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματά της.

Καὶ ἄνευ ἐπιτηδεύσεως ἔφερε τὸν λόγον περὶ τῶν ἀγαθῶν κατοικῶν τῆς Νορόης, ζητῶν πληροφορίας περὶ ἐκάστου, ἐρωτῶν περὶ τῶν συμμαθητῶν του, περὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του συμβάντων, περὶ τῶν δυστυχημάτων τῶν ἀλιέων καὶ πάντων ἐν γένει τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν βίον τοῦ χωρίου· εἶτα δὲ καὶ οὗτος ἠναγκάσθη, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὴν περιεργίαν τῆς οἰκογενείας, νὰ διηγηθῇ τὸν ἐν Στοκάλμχ βίον αὐτοῦ, νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς Κρέτας, τῆς Κάζας καὶ τοῦ ἱατροῦ.

— Ἀλήθεια, ἔχω μίαν ἐπιστολὴν διὰ σᾶς, πατέρα, εἶπεν ἐξαγαγὼν αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ θυλακίου τοῦ ἐσωκαρδίου του. Δὲν εἰξεύρω τί ἔχει μέσα, ἀλλ' ὁ ἱατρὸς μοῦ εἶπε νὰ φροντίσω νὰ τὸ μάθω διότι μ' ἐνδιαφέρει.

Ὁ Ἐρσεβον ἔλαβε τὸν ἐσφραγισμένον φάκελλον καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸν πλησίον του ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Δὲν θὰ μᾶς τὴν ἀναγνώσῃτε; ἠρώτησεν ὁ Ἐρικ.

— Ὅχι, ἀπεκοίθη λακωνικῶς ὁ ἀλιεύς.

— Ἄλλ' ἀφ' οὗ μ' ἐνδιαφέρει! εἶπεν ὁ Ἐρικ.

— Τὸ πᾶνωγράμμα γράφει τ' ὄνομά μου, εἶπεν ὁ Ἐρσεβον ὑψώσας τὴν ἐπιστολὴν μέχρι τῶν ὀμμάτων του... Θὰ τὴν διαβάσω λοιπὸν ὅταν μοῦ ἔλθῃ ἡ ὄρεξις.

Ἡ υἱικὴ ὑπακοὴ εἶνε ἡ βᾶσις τῆς νορθηγιακῆς οἰκογενείας. Ὁ Ἐρικ ἔκυψεν εὐπειθῶς τὴν κεφαλὴν του. Ἠγέρθησαν ἀπὸ τῆς τραπέζης, τὰ δὲ τρία παιδιὰ καθήσαντα παρὰ τὴν ἐστίαν ὡς ἄλλοτε, ἤρχισαν μίαν τῶν ἐμπιστευτικῶν καὶ

οἰκείων ἐκείνων συνδιαλέξεων, ἐν αἷς ὁ διηγούμενος λέγει ὅτι διψῶσι νὰ μάθωσιν οἱ ἄλλοι καὶ ἐν αἷς ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἑκατοντάκις ἤδη λεχθέντα.

Ἐν τούτοις ἡ Κατρίνα ἐπήγαινε καὶ ἤρχετο εἰς τὴν αἴθουσαν τακτοποιοῦσα ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν καὶ ἀπαιτοῦσα ὅπως ἡ Βάνδα γίνῃ κυρία, ὡς ἔλεγε, δηλαδὴ ἐφάπαξ μὴ ἀσχοληθῇ περὶ τὰ οἰκιακὰ ἔργα.

Ὁ Ἐρσεβον εἶχε καθήσῃ εἰς τὴν εὐρεῖαν ξυλινὴν καθέδραν του καὶ ἐκάπνιζεν ἐν σιγῇ τὴν πίπκν του. Μόνον δὲ ἀφ' οὗ ἐκάπνισεν αὐτὴν μέχρι τέλους ἀπεφάσισε ν' ἀνοίξῃ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἱατροῦ.

Ἀνέγνω αὐτὴν χωρὶς οὐδὲν νὰ εἶπῃ, εἶτα δὲ πτυξας αὐτὴν, ἔθηκεν εἰς τὸ θυλακίον του καὶ ἐπλήρωσε δευτέραν πίπκν ἣν ἐκάπνισεν ὡς τὴν πρώτην χωρὶς νὰ ἐκστομίση λέξιν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δ' ἐκείνης ἔμεινε βεβουθισμένος εἰς βαθείας σκέψεις.

Εἰ καὶ οὐδέποτε ἦτο φλύαρος ὁ Ἐρσεβον, ἐν τούτοις ἡ σιγὴ ἐκείνη ἐφαίνετο παράδοξος. Ἡ Κατρίνα περατώσασα τὰ ἔργα αὐτῆς ἐκάθησε πλησίον του καὶ ἀπεπειράθη νὰ τύχῃ ἀπαντήσεώς τινος τοῦ συζύγου της. Ἀλλὰ βλέπουσα ὅτι οὐδὲν κατώρθου ἔπασσε μετ' ὀλίγον εἰς βαθεῖαν μελαγχολίαν καὶ αὐτὰ δὲ τὰ παιδιὰ, ἀφ' οὗ ἐφλύαρησαν κατακόρως ἤρχισαν νὰ καταλαμβάνωνται ὑπὸ τῆς προφανοῦς τῶν γονέων τῶν θλίψεως.

Δροσεραὶ φωναὶ περὶ τὰς εἴκοσιν, αἰφνιδίως ἐν χορῷ πρὸ τῆς θύρας ἀκυσθεῖσαι, ἐπήνεγκον ἐγκαίρως ἀντιπερισπασμὸν τινα. Ὁμιλος ὅλος μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ἦλθον ν' ἀποτεινῶσι τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς τῶν εἰς τὸν Ἐρικ.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἐρσεβον ὑπεδέξατο μετὰ προθυμίας καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς τὸ σὺνθητες γεῦμα, καθ' ὃ περὶ τὸν πρῶν συμμαθητῶν τῶν καθημένοι ἐξέφραζον τὴν ζωηρὰν χαρὰν ἣν ἠσθάνοντο ἐπὶ τῇ ἐλεύσει του. Ὁ Ἐρικ λίαν συγκινηθεὶς ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτου ἐκείνης ἐπισκέψεως τῶν παιδικῶν του φίλων ἠθέλησε νὰ τοὺς συνοδεύσῃ ὅτε ἠτοιμάσθησαν νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν περιοδείαν τῶν Χριστουγέννων. Ὁ Ὄθων καὶ ἡ Βάνδα παρηκολούθησαν αὐτὸν ὡς ἦν ἐπόμενον. Ἡ ἀγαθὴ Κατρίνα παρήγγειλεν εἰς τὰ δύο παιδιὰ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσι πολὺ καὶ νὰ φέρωσι ταχέως τὸν ἀδελφόν των ὅστις εἶχεν ἀνάγκην ἡσυχίας.

Μόλις κλεισθείσης τῆς θύρας, ἡ σύζυγος τοῦ ἀλιέως ἐπανῆλθεν εἰς τὸν σύζυγόν της.

— Λέγε μου τώρα τί γράφει τὸ γράμμα· ἔμαθε τίποτε διὰ τὸν ἱατρὸν; ἠρώτησε μετ' ἀγωνίας.

Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ὁ Ἐρσεβον ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν ἐκ τοῦ θυλακίου του, τὴν ἀνέπτυξε καὶ ἀνέγνω αὐτὴν ὑψιφώνως, διστάζων ἐνιαχοῦ

ενώπιον λέξεών τινων πρωτοφανῶν εἰς αὐτόν.

« Ἀγαπητέ μου Ἐρσεβον, ἔγραψεν ὁ ἰατρός, δύο ἔτη τώρα ἀφ' οὗ μοι ἐνεπιστεύθητε τὸν υἱόν σας, καθημέραν παρατηρῶ μὲ μεγάλην εὐχαριστήσιν μου τὰς προόδους τὰς ὁποίας ἔκαμεν εἰς ὅλα. Τὸ παιδίον ἔχει τὴν ἀγγίνοιαν ὄσσην καὶ γενναίαν καρδίαν. Ὁ Ἐρικ εἶνε ἀληθῶς ἐκλεκτὴ φύσις, οἱ δὲ γονεῖς οὔτινες ἀπώλεσαν τοιοῦτο τέκνον, ἂν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐνοήσωσι τὸ μέγεθος τῆς ἀπωλείας των, ἔπρεπε πικρῶς νὰ πενθήσωσι δι' αὐτήν. Ἄλλ' εἶνε ἐκτὸς ἀμφιβολίας πλέον ὅτι οἱ γονεῖς οὗτοι ζῶσιν ἀκόμη. Ὅπως εἶχομεν μείνει σύμφωνοι δὲν παρημέλησα τίποτε διὰ νὰ εὔρω τὰ ἔγνη των. Ἐγραψα εἰς πλείστους ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀνέθηκα εἰς εἰδικὸν πρακτορεῖον νὰ ἐπιχειρήσῃ, ἐρεύνας, ἐδημοσίευσα γνωστοποιήσεις εἰς εἴκοσι ἐφημερίδας ἀγγλικάς, ἱρλανδικάς, σκωτικάς. Ἀλλὰ δυστυχῶς οὔτε ἡ ἐλαχίστη ἀκτίς ἐφώτισε τὸ μυστήριον, πρέπει μάλιστα νὰ ὁμολογήσω ὅτι πᾶσαι αἱ μέχρι σήμερον ληφθεῖσαι πληροφορίαι ἐπισκοτιζοῦσιν αὐτὸ περισσότερον.

» Τὸ ὄνομα *Kurthia* εἶνε, πράγματι, λίαν σύνηθες εἰς τὸ ἀγγλικὸν ναυτικόν. Τὸ πρακτορεῖον τοῦ Λούδ μοι ἔδειξεν ὅτι ὑπάρχουσι περίπου δεκαεπτὰ πλοῖα διαφόρου μεγέθους φέροντα τὸ ὄνομα τοῦτο. Ἐκ τῶν πλοίων τούτων τινὰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀγγλίας, τινὰ δὲ εἰς τοὺς τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Ἱρλανδίας. Ἡ ὑπόθεσίς μου λοιπὸν περὶ τῆς ἐθνικότητος τοῦ παιδίου ἐπιβεβαιουῖται, προφανέστατον δὲ εἶνε κατ' ἐμὲ ὅτι ὁ Ἐρικ ἀνήκει εἰς ἱρλανδικὴν οἰκογενεῖαν. Ἄγνοῶ ἂν σᾶς ἔχω ἀνακοινώσῃ τὸ συμπέρασμά μου τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἔχω εἶπει, ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ μου εἰς Στοκόλμην, εἰς δύο τῶν στενωτέρων φίλων μου, τὰ πάντα δέ, ἐπαναλαμβάνω, ἐνισχύουσιν αὐτό.

» Εἶτε διότι ἡ ἱρλανδικὴ αὕτη οἰκογένεια ἐξηφανίσθη παντελῶς, εἶτε διότι ἔχει συμφέρον νὰ μὴ γνωσθῇ, οὐδὲν σημεῖον ζωῆς παρέσχε μέχρι σήμερον.

» Ἄλλη παράδοξος περίπτωσις καὶ κατ' ἐμὴν γνώμην ἔτι μάλλον ὑποπτος εἶνε ὅτι οὐδὲν ναυάγιον, σημειούμενον ὑπὸ τοῦ Λούδ καὶ τῶν ναυτικῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν, φαίνεται συμφωνοῦν κατὰ χρονολογίαν πρὸς τὴν ἀφίξιν τοῦ παιδίου εἰς τὰς ἀκτὰς μας. Δύο *Kurthia* ἐναυάγησαν, εἶνε ἀληθές, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλ' ἡ μὲν μία ἐν τῇ Ἰνδικῇ θαλάσῃ πρὸ τριακοντα δύο ἐτῶν, ἡ δ' ἑτέρα πρὸ τῆς Πορτομούθης πρὸ δεκαοκτώ.

» Πρέπει λοιπὸν νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ παιδίον δὲν εἶνε θῦμα ναυαγίου, καὶ ὅτι ἐξάπαντος ἐκ προθέσεως ἐρίφθη εἰς τὰ κύματα!... Ἐκ τούτου δ' ἐξηγεῖται καὶ τὸ ὅτι

οὐδὲν κατώρθωσα διὰ τῶν τῶσων γνωστοποιήσεων μου.

» Οὕτω λοιπὸν ἀφ' οὗ ἐξήτασα πάντα τοὺς ἐροπιστάς καὶ ἰδιοκτῆτας τῶν φερόντων τὸ ὄνομα *Kurthia* πλοίων, ἀφ' οὗ ἐξήντησα πᾶν μέσον ἐρεύνης συμπεραίνω ὅτι οὐδεμία πλέον ὑπολείπεται ἐλπίς ἀνευρέσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἐρικ.

» Τώρα τίθεται πρὸ ἡμῶν εἰδικώτερον δὲ πρὸ ὑμῶν, ἀγαπητέ μου Ἐρσεβον, τὸ ζήτημα τί πρέπει νὰ εἴπωμεν εἰς τὸ παιδίον καὶ τί νὰ κάμωμεν δι' αὐτό.

» Ἄν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σας, σᾶς τὸ διαβεβαίω ἐν πάσῃ εὐλικρινείᾳ, θὰ τῷ ἀπεκάλυπτον ἀπὸ τοῦδε τὸ μυστικὸν τοῦ βίου του καὶ θὰ τὸ ἀφρονελεύθερον ν' ἀποφασίσῃ. Ἐνθυμείσθε ὅτι εἶχομεν συμφωνήσῃ τοῦτο ἀκριβῶς νὰ πράξῃτε ἂν αἱ ἔρευναί μου ἀπέβαιον ἀνωφελεῖς. Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐκτελέσῃτε τὴν ὑπόσχεσίν σας. Ἀφῆκα εἰς σᾶς τὴν φροντίδα νὰ διηγηθῆτε τὰ πάντα εἰς τὸν Ἐρικ. Καὶ τώρα ὅτε ἐπανέκαμψεν εἰς Νορόν ἀγνοεῖ εἰσέτι ὅτι δὲν εἶνε υἱός σας, ἐπίσης δὲ ἀγνοεῖ ἂν θὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς Στοκόλμην ἢ θὰ μείνῃ πλησίον σας. Εἰς ὑμᾶς λοιπὸν ἀπόκειται νὰ ὁμιλήσῃτε.

» Ἐνθυμήθητε καλῶς ὅτι, ἂν ὀπισθοδρομήσῃτε πρὸ τοῦ καθήκοντος τούτου ὁ Ἐρικ θὰ ἔχῃ ἴσως μίαν ἡμέραν τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς μεμφθῇ διὰ τὴν διαγωγὴν σας. Ἐνθυμήθητε πρὸ πάντων ὅτι τὸ παιδίον τοῦτο ἔχει ἔκτακτον εὐφυΐαν καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καταδικασθῇ ἀμετακλήτως εἰς σκοτεινὸν καὶ ἀπαιδευτὸν βίον. Τοιαύτη καταδίκη θὰ ἦτο ἄδικος καὶ πρὸ δύο ἡδῆ ἐτῶν, ἀλλὰ τώρα ὅτε τὸ παιδίον διέπρεψεν εἰς τὴν Στοκόλμην θὰ εἶνε ὅλως διόλου ἀδικαιολόγητος.

» Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν τὰς προτάσεις μου. Ἄναδέχομαι νὰ παράσχω εἰς τὸν Ἐρικ τὰ μέσα πρὸς περάτωσιν τῶν σπουδῶν του ἕως οὗτο ἀνακηρυχθῇ ἐν Οὐψάλῃ διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς ἕως τότε θὰ ἀνατρέφῃται ἐν τῷ οἴκῳ μου ὡς υἱός μου, ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τὴν ὁποῖαν βαδίζει ὅπως ἀποκτήσῃ τιμὰς καὶ πλοῦτον.

» Εἰξεύρω ὅτι ἀποτεινόμενος εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς τὴν ἐξαίρετον θετὴν μητέρα τοῦ Ἐρικ ἐμπιστεύομαι τὴν τύχην του εἰς καλὰς χεῖρας. Οὐδεμία ἀτομικὴ σκέψις θὰ σᾶς ἐμποδίσῃ, εἶμαι βέβαιος, νὰ δεχθῆτε τὴν πρότασίν μου. Συμβουλευθήτε ἂν θέλετε καὶ τὸν Μαλάριον. Ἀναμένω ἀπάντησίν σας, κύριε Ἐρσεβον, σφιγγω μετ' ἀγάπης τὴν χεῖρά σας καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ προσενέγκῃτε τὰς προσήσεις μου εἰς τὴν ἀξιοτίμον σύζυγόν σας καὶ εἰς τὰ τέκνα σας.

P. B. Σβαρευεγκρόνα. Δ. Ι. »

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς, ἡ ἀγαθὴ Κατρίνα, ἥτις ἤκοῦτο κλαίουσα, ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἐμελλε νὰ πράξῃ.

— Θέλει κ' ἐρώτημα; θά ὁμιλήσω τοῦ παιδιού, εἶπε.

— Κ' ἐγὼ αὐτῆς τῆς γνώμης εἶμαι, καὶ θαρρῶ πῶς πρέπει νὰ τοῦ τὸ εἰποῦμε μιά ὥρα ἀρχήτερα, εἶδεμὴ δὲν θά εὐροῦμε πλέον ἡσυχίαν! ἐπιθύρῃσεν ἀπομάσσουσα τὰ δάκρυά της.

Ἄμφότεροι δ' ἔμειναν ἐπὶ μακρὸν σιωπῶντες.

Εἶχεν ἤδη παρῆλθῃ τὸ μεσονύκτιον ὅτε τὰ τρία παιδιά ἐπανεκάμψαν ἐκ τῆς νυκτερινῆς ἐκδρομῆς. Πορφυρόχροα ἔχοντα τὰ πρόσωπα ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ψυχρῷ ἀέρι πορείας, τοὺς ὀφθαλμούς ἀκτινοβολοῦντας ἐξ εὐχαριστήσεως, ἐκάθισαν πάλιν εἰς τὴν παρά τὴν πυρᾶν θέσιν των καὶ ἀπεφάσισαν νὰ διέλθωσιν εὐθὺμως τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων τρώγοντα καὶ τὸ τελευταῖον γλυκισμὰ των πρὸ τοῦ πελωρίου δαυλοῦ, ὅστις κοιλανθεὶς ὑπὸ τῆς φλογὸς παρίστα φλογερὸν σπῆλαιον.

Γ'

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἐρικ.

Τὴν ἐπαύριον ὁ ἀλιεὺς προσεκάλεσε τὸν Ἐρικ, ἐνώπιον δὲ τῆς Κατρίνας, τῆς Βάνδας καὶ τοῦ Ὄθωνος τῷ εἶπεν· ἌἘρικ, τὸ γράμμα τοῦ ἱατροῦ Σβαρευγκρόνα πραγματικῶς διὰ σὲ γράφει. Ὁ ἱατρὸς μου λέγει ὅτι εὐχαρίστησες ὅλους τοὺς διδασκάλους σου, καὶ ὅτι εἶνε πρόθυμος νὰ σὲ διατηρήσῃ ἕως ὅτου νὰ τελειώσῃς τὰς σπουδὰς σου, ἂν θέλῃς νὰ τὰς ἐξακολουθήσῃς. Ἀλλὰ τὸ γράμμα αὐτὸ λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀποφασίσῃς σὺ ὁ ἴδιος—ἄφ' οὗ μάθῃς ὅλα ὅσα πρέπει νὰ μάθῃς—ἂν θὰ πᾶς νὰ σπουδάσῃς ἢ θὰ μείνῃς μαζί μας, ἐδῶ εἰς τὴν Νορόν, ὅπως θέλομεν καὶ ἡμεῖς!.. Δι' αὐτὸ λοιπὸν εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ φανερώσω ἓνα μεγάλο μυστικόν,— ἓνα μυστικὸν τὸ ὁποῖον ἡ γυναῖκά μου κ' ἐγὼ ἐπροτιμούσαμε ποτὲ νὰ μὴ βγάλωμε ἀπὸ τὸ στόμα μας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Κατρίνα ἀδυνατοῦσα νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της, ἐξερράγη εἰς λυγμούς καὶ ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ Ἐρικ ἣν ἐθλίψεν ἐπὶ τῆς καρδίας της, ὡσεὶ διαμαρτυρομένη κατὰ τῆς ἀποκαλύψεως, ἣν ἔμελλε ν' ἀκούσῃ ὁ μεῖραξ.

— Τὸ μυστικὸν αὐτὸ, ἐξακολούθησεν ὁ Ἐρσεβον μὲ τρέμουσαν φωνήν, εἶνε πῶς εἶσαι θετὸς υἱὸς μας!.. Σ' εὐρῆκα εἰς τὴν θάλασσαν, παιδί μου, καὶ σ' ἐπῆρα ὅταν ἦσουν μόλις ὀκτώ ἢ ἐννέα μηνῶν. Ἐχω μάρτυρα τὸν Θεὸν πῶς ποτὲ δὲν μοῦ ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ καὶ πῶς οὔτε ἡ μητέρα σου οὔτε ἐγὼ σὲ ξεχωρίζαμε ἕως τώρα ἀπὸ τὸν Ὄθωνα καὶ τὴν Βάνδαν!.. Ἀλλὰ τὸ ζητᾷ ὁ ἱατρὸς Σβαρευγκρόνα!.. Διάβασε νὰ ἰδῇς τί μοῦ γράφει!..

Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐρικ ἐκάλυψεν αἴφνης θανάσιμος ὠρότης. Ὁ Ὄθων καὶ ἡ Βάνδα συνταραχθέντες ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἐκείνου ἀκούσα-

τος ἐξέβαλον κραυγὴν ἐκπλήξεως. Σχεδὸν δ' ἀμέσως ἔπραξαν ὅτι εἶχε πράξει ἡ μήτηρ των. Περιβαλόντες διὰ τοῦ ἐνὸς βραχίονος τὸν τράχηλον τοῦ Ἐρικ ἐκράτουν αὐτὸν στενωῶς ὁ εἰς ἐκ δεξιῶν ἢ δ' ἑτέρα ἐξ ἀριστερῶν.

Ὁ Ἐρικ ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἱατροῦ, οὐδ' ἀποπειραθεὶς δὲ νὰ κρύψῃ τὴν συγκίνησιν, ἣν προϋξέει εἰς αὐτὸν ἡ ἀνάγκωσις ἐκείνη, ἀνέγνω αὐτὴν μέχρι τέλους.

Ὁ Ἐρσεβον ἐπανελάβε τότε λεπτομερῶς ὅσα εἶχε διηγηθῆ εἰς τὸν ἱατρὸν. Ἐξήγησε πῶς ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Σβαρευγκρόνα ἡ ἰδέα τῆς ἀνευρέσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἐρικ καὶ πῶς αὐτός, ὁ Ἐρσεβον, δὲν ἔπραξε διόλου ἄσχημα, ὡς ἐφάνη ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐρευνῶν, καὶ ἀνησύχησε διόλου διὰ τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀφ' οὗ ἦτο ἀδύνατον νὰ εὐρεθῶν. Εἶτα ἡ ἀγαθὴ Κατρίνα ἐγερθεῖσα ἐδράμεν εἰς τὸ δρῦνον κιβώτιον, ἐξέβαλε τὰ ἐνδύματα ἅτινα ἐφόρει τὸ νήπιον, ἐδειξε τὸ ἄθυρμα ὅπερ εἶχεν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἀνηρημένον. Ὡς ἦν ἐπόμεινον ἐν τῇ διηγήσει ταύτῃ τὰ παιδιά ἀνεῦρον δραματικόν τι ἐνδιαφέρου ἐξαλείψαν πᾶσαν τὴν ἐξ αὐτῆς θλίψιν· παρετήρουν ἐκθαμβὰ τὰ τρίχαπτα καὶ τὸ βελούδον, τὸ χρυσοῦν ἄθυρμα καὶ τὸ ἐμβλημα του—μεθ' οἴου περιπίου θαυμασμοῦ θὰ παρίσταντο εἰς φανταστικὴν τινα παράστασιν. Ἡ ἰδέα δὲ ὅτι ἦτο ὅλως ἀνέφικτον, κατ' αὐτὴν τοῦ ἱατροῦ τὴν ὁμολογίαν, νὰ ἐπιτευχθῇ πρακτικόν τι ἀποτέλεσμα ἐκ τῶν τεκμηρίων ἐκείνων, τῶν λίαν ἐν τούτοις πραγματικῶν καθίστα αὐτὰ οἰονεῖ ἱερά.

Ὁ Ἐρικ τὰ θεώρει ὡς ἐν ὀνείρῳ καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἵπατο πρὸς τὴν ἄγνωστον ἐκείνην μητέρα, ἣτις βεβαίως θὰ τὸν εἶχεν ἐνδύσῃ διὰ τῶν χειρῶν της τὰ ἱμάτια ἐκείνα, καὶ ἣτις πολλάκις θὰ εἶχε κινήσῃ τὸ ἄθυρμα ἐκεῖνο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ νηπίου ὅπως προκαλέσῃ τὸ μεῖδιμά του!.. Τῷ ἐφαίνετο, ἐνῶ ἦπτετο τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ὅτι συνεκοινωνεῖ ἀμέσως μετ' αὐτῆς διὰ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ διαστήματος!.. Ἀλλ' ἐντούτοις ποῦ ἦτο ἡ μήτηρ αὐτῆς;.. Ἐξ εἰσέτι ἢ εἶχεν ἀποθάνῃ; Ἐκλαιε τὸν υἱὸν της ἢ εἵμαρτο εἰς τὸ τέκνον της νὰ νομίζῃ αὐτὴν διὰ παντὸς νεκράν; Ἀπὸ πολλῶν ἤδη στιγμῶν ὑπὸ τῶν θλιβερῶν τούτων σέψεων κατειχετο κλίων ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν κεφαλὴν, ὅτε ἀκούσας τὴν φωνὴν τῆς Κατρίνας ἀνήγειρεν αἴφνης αὐτήν.

— Ἐρικ, παιδί μας εἶσαι πάντα! ἀνέκραξεν αὕτη ἀνήσυχος ἐπὶ τῇ σιωπῇ ἐκείνη.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μεῖρακος συνήντησαν πάσας τὰς ἀγαθὰς ἐκείνας μορφάς, τὸ μητρικὸν βλέμμα τῆς ἐξαίρετου γυναικός, τὴν ἐντιμον μορφήν τοῦ Ἐρσεβον, τὴν μορφήν τοῦ Ὄθωνος συμπαθητικωτέρων τοῦ συνήθους καὶ τῆς Βάνδας σοβαρᾶν καὶ τεθλιμμένην. Ὁ Ἐρικ βλέπων τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀνησυχίαν ἐπὶ πασῶν τῶν φυσιογνωμιῶν

ἐκείνων ἡσθάνθη ἀπαλλασσομένην τὴν καρδίαν τοῦ τῆς πιεζούσης αὐτὴν θλίψεως Ἀνέπλασεν ἐν μιᾷ στιγμῇ τὴν ἱστορίαν του, ἐφαντάσθη ὅλην τὴν σκηνὴν ὡς εἶχε διηγηθῆ αὐτὴν ὁ πατῆρ του πῶς τὸ λίκνον ἐκείνο τὸ ἐγκαταλειμμένον εἰς τὴν ὄρμην τῶν κυμάτων περιεσώθη ὑπὸ τοῦ τραχέος ναύτου καὶ ἐκομίσθη εἰς τὴν σύζυγόν του, πῶς οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι πτωχοὶ καὶ ἄσημοι, ὡς ἦσαν, δὲν ἐδίστασαν νὰ προστατεύσωσι τὸ ξένον παιδίον, νὰ υἱοθετήσωσι, ν' ἀγαπήσωσιν αὐτὸ ὡς ἴδιον τέκνον· πῶς οὐδὲ λόγον ἔκαμαν περὶ τοῦτου δεκατέσσαρα ὅλα ἔτη, καὶ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐκρέμαντο ἀπὸ τὰ χεῖλη αὐτοῦ ὡσεὶ ἀνέμενον ἐτυμηγορίαν ζωῆς ἢ θανάτου.

Ταῦτα πάντα τοσοῦτον βαθέως συνεκίνησαν τὸν Ἐρικ ὥστε αἶφνης ἐξερράγη εἰς δάκρυα. Ἀκατανίκητον αἰσθημα εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν του. Φλογερόν τινα πόθον ἡσθάνθη ν' ἀφοσιωθῆ, καὶ οὗτος, εἰς τὰ ἀγαθὰ ἐκείνα ὄντα, ν' ἀποδώσῃ τὴν στοργὴν ἣν ἐδείκνυον πρὸς αὐτόν, νὰ μὴ ἐγκαταλείπῃ αὐτά, ἀλλὰ νὰ διαμεῖνῃ πλησίον των διὰ παντός ἐν Νορόη, ἀρκούμενος εἰς τὸν ταπεινὸν καὶ ἄσημον βίον των.

— Μητέρα—εἶπε—καὶ ὥρμησεν εἰς τὴν ἀγαθὴν τῆς Κατρίνας, νομίζεις πῶς θ' ἀλλάξω γνώμη τώρα ποῦ τὰ εἰξέυρω ὅλα ;... Ὅθι γράψωμεν εἰς τὸν ἱατρὸν νὰ τὸν εὐχαριστήσωμεν διὰ τὰς καλὰς διαθέσεις του καὶ νὰ τῷ εἰποῦμεν ὅτι θὰ μείνω ἐδῶ... Ὅθι γίνω ψαρᾶς ὅπως καὶ σύ, πατέρα, ὅπως καὶ σύ, Ὅθων!... Ἀφ' οὗ μὲν ἐκάματε θέσιν εἰς τὸ σπίτι σας θέλω νὰ τὴν κρατήσω αὐτὴν τὴν θέσιν!... Ἀφ' οὗ μ' ἐθρέψατε μὲ τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν σας θέλω νὰ σᾶς ἀποδώσω εἰς τὰ γηρατεῖά σας ὅ,τι μοῦ ἐδώκατε σεῖς μὲ τόσην καλοσύνην καὶ ἀγάπην ὅταν ἤμουν βρέφος!

— ὦ! δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός! ἀνέκραξεν ἡ Κατρίνα θλίβουσα τὸν Ἐρικ ἐπὶ τῆς καρδίας τῆς ἐν παραφορᾷ στοργῆς καὶ ἀγάπης.

— Τὸ ἔλεγα ἐγὼ πῶς τὸ παιδί ἀγκυρᾶ τὴν θάλασσαν περισσότερο ἀπὸ ὅλες τὰς φυλλάδες! εἶπεν ἀπλῶς ὁ Ἐρσεβον χωρὶς ν' ἀναλογισθῆ ποῖαν θυσίαν ἐνεῖχεν ἢ ἀποφασίς ἐκείνη τοῦ Ἐρικ. Αἱ, φθάνει πλέον, ἄς τ' ἀφήσωμεν αὐτά, καὶ ἄς κυττάξωμεν μόνον πῶς νὰ περάσωμε κκλὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων.

Πάντες ἡσπᾶσθησαν ἀλλήλους, ὑγροὺς ἐξ εὐτυχίας ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὀρμισθέντες ποτὲ νὰ μὴ ἀποχωρισθῶσιν.

Ὅτε ὁ Ἐρικ ἔμεινε μόνος, δὲν κατώρθωσε μὲν νὰ πνίξῃ στεναγμὸν τινα ἐνθυμηθεὶς τὰ ὄνειρα ἐκείνα τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ μέλλοντος ἄτινα εἶδει νῦν νὰ ἀπαρνηθῆ, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἀπήλαυσε τῆς σοβαρᾶς ἐκείνης χαρᾶς ἣν προξενεῖ ἡ θυσία καὶ ἡ αὐταπαρνησία.

— Ἀφ' οὗ τὸ ἐπιθυμοῦν οἱ θεοὶ μου γονεῖς, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, τί μὲ μέλει δι' ὅλα τᾶλλα; Πρέπει νὰ ἀποφασίσω νὰ μείνω εἰς τὴν ταπεινὴν θέσιν ὅπου μ' ἔβαλεν ἡ ἀφοσίωσις των!... Κεῖ ποτε ἐπεθύμησα νὰ γίνω πλούσιος, ἀλλὰ διὰ νὰ κάμω καὶ αὐτοὺς πλουσίους μαζί μου. Ἀφ' οὗ εἶνε εὐτυχεῖς καὶ δὲν ζητοῦν τίποτε ἄλλο, πρέπει νὰ εἶμαι κ' ἐγὼ εὐχαριστημένος, καὶ νὰ προσπαθῶ μὲ τὴν καλὴν μου διαγωγὴν καὶ τὴν ἐργασίαν μου νὰ τοὺς εὐχαριστῶ ὅσον εἰμπορῶ! Λοιπὸν ἔχετε ὑγίαν βιβλία καὶ ζῆτω ἡ θάλασσα!

Ταῦτα ἀνελογίζετο, ὁ δὲ νοῦς αὐτοῦ ἀφορμώμενος ἐκ τῶν διηγηθέντων αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς του προσεπάθει νὰ μαντεύσῃ πόθεν ἄρα ἤρχετο ὅτε ὁ Ἐρσεβον εὗρεν αὐτὸν νήπιον ταλαντώμενον ἐπὶ τῶν κυμάτων ποῖα ἄρα γε ἦτο ἡ πατρίς αὐτοῦ καὶ ποῖοι οἱ γονεῖς;... Ἐζῶν ἀκόμη;... Εἶχεν εἰς ἄγνωστον τιὰν χώραν ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφάς, οὓς οὐδέποτε ἐμελλε νὰ ἴδῃ;

[Ἐπεται συνέχεια]

ΑΙ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑΙ ΘΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΑΙΡΕΣΙΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος: ἴδε σελ. 246.]

Καίπερ ἀπανθρωποτάτη ἡ αἵρεσις αὕτη τῶν ἀκρωτηριαστῶν ἐμμένει στερεῶς ἐν Ῥωσίῃ ὅτε μὲν προκόπτουσα, ὅτε δὲ παρακμάζουσα κατὰ τοὺς καιροὺς. Ὁ λόγος τοῦ φαινομένου τοῦτου ἔγκειται ἐν τῇ πονηρᾷ διαθέσει τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἣτις κατὰ τινὰς περιστάσεις λαμβάνει τὰς ἀκροτάτας τροπὰς καὶ ἕνεκα τῆς ὁρμῆς αὐτῆς πρὸς τὸ ἰδανικὸν ἀγαθὸν καὶ πρὸς τὴν ἠθικὴν τελειότητα μεταπίπτει ἐκ τῆς μεγίστης ἐκλύσεως εἰς τὴν αὐστηροτάτην ἀσκητικὴν διαίταν. Ἐτερον δ' αἰτίον οὐχ ἦττον τοῦ εἰρημένου σπουδαῖον εἶνε ἡ καθολικὴ ἀσθένεια τῶν νεύρων, ἣτις εἶνε συμφυῆς εἰς τὰ ἀπαιδευτά πλήθη καὶ ἐξωθεῖ αὐτὰ εἰς τὴν δυσθυμίαν καὶ εἰς τὴν ἀπόγνωσιν. Εἰς τὰς εἰρημένας δ' αἰτίας δέον ὡσαύτως νὰ προσάψωμεν καὶ τὴν γένεσιν ἄλλων τινῶν θρησκευτικῶν συστημάτων, περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος.

Τὰ αἰρετικὰ ταῦτα συστήματα κηρύττουσιν, ὅτι ὁ κόσμος διαρρέει κκὶ ἀπόλλυται· δι' ὅπρῃ νὰ ἐγκαταλίπωμεν ὅσον τάχιστα τὸν βίον τοῦτον τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἁμαρτίας, τουτέστι πρέπει ν' ἀποθάνωμεν. Εἰς δὲ τοὺς στέργοντας νὰ ἐγκαταλίπωσι τὸν βίον τῷτον ἐπαγγέλλονται ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν αἰωνίων βασάνων καὶ τὰς τέρψεις τοῦ παραδείσου. Τὰ ἄσμαα αὐτῶν εἶνε μεστὰ στυγνῆς ἀπογνώσεως καὶ μίσους κατὰ τῆς ζωῆς, ὡς δεικνύει τὸ ἐξῆς. «Οὐδεμία ὑπάρχει σωτηρία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, οὐδεμία! ἡ κολα-